

بسمه تعالی
حراست آموزشکده فنی و حرفه ای پس ران
خمین (براتیان)

«ولا تقف ما ليس لك به علم ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسئولا» **سوره اسراء، آیه ۳۶**

به چیزی که علم و اطمینان نداشتی، اعتماد مکن و آن را بر زبان میاور، زیرا گوش و چشم و دل و اندیشه آدمی مسئول خواهند بود.

شایعه چیست؟

چرا شیوع پیدا می کند؟

چگونه می توان با آن مقابله کرد؟

با توجه به آسیب پذیری شدید جامعه ما نسبت به رواج شایعات و تلاش فراوان دشمن در ترویج شایعه های سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی در جامعه و تخریب سلامت و تعادل روانی مردم، جا دارد که دستگاه های علمی، فرهنگی و تبلیغاتی کشور سرمایه گذاری بیشتری در این راستا انجام دهند. یعنی ضمن تجزیه و تحلیل علمی شایعات و ریشه های آنها به تشریح عواقب شایعه سازی و ترویج آن برای مردم بپردازند.

منابع:

- شلیعه در قرآن و روای - ۲۵ ش. مار ۱۳۷۹، بهار - پیام حوزه
- نشریه خبری سازمان حراست کل کشور (هادی) نسخه شماره ۱۱۶ - شهریور ۱۳۹۱ صفحه ۳۹-۳۸

انواع شایعه:

شایعات ترس: بخشی از شایعات، به منظور ایجاد ترس و وحشت و نگرانی در جامعه تولید و پخش می شوند.

شایعات بدبینی: منظور از این شایعه ترویج بدبینی و آزار و اذیت نسبت به اشخاص یا گروه ها یا محبوب یا مقتدر در جامعه است.

شایعه تفرقه افکن: این شایعه بر مبنای اصل «تفرقه بیانداز و حکومت کن» یا «فرق تسد» استوار است. و با هدف ایجاد اختلاف بین فرمانده و سرباز یا بین دو همسر و یا دو طایفه و غیره... تولید و پخش می شود.

شایعه فریب: مانند پرده ای از دود است که برای پنهان کردن اهداف واقعی دشمن استفاده می شود.

شایعه اقتصادی: هدف از این شایعه ایجاد حالتی از نگرانی و ترس در بازار مالی یا اوضاع اقتصادی کشور به ویژه در زمان بحران ها و جنگ هاست.

شایعه دارای سه مرحله است:

مرحله اول تولد شایعه: تولد شایعه توسط افراد ذیل می تواند تولید شود:

۱- دشمن رسمی (در جنگ ها)

۲- سرویس های اطلاعاتی و جاسوسی.

۳- ستون پنجم (مزدوران و منافقان و...)

۴- بنگاه های خبر پراکنی و روز نامه نگاران خودی

۵- افراد روانی، یا ضعیف النفس (به منظور جلب توجه یا ارضای نفس در حقد و حسد و نفرت و...)

این افراد هر گاه شرایط را مناسب و زمین را حاصل خیز ببینند، اقدام به کاشتن بذر فتنه و آشوب و نگرانی در جامعه می نمایند و زمینه ناراضی عمومی یا تضعیف روحیه سربازان و یا نزاع های گروهی و قومی را فراهم می سازند. بنابر این هنگامی که مردم به دنبال کسب معلومات دقیق جهت فهم مسائل پیرامون خود هستند و به آن دسترسی پیدا نمی کنند، سازندگان شایعه اقدام به ارائه ی اطلاعات تحریف شده بی اساس می نمایند.

قَالَ الْإِمَامُ أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ الْعَسْكَرِيُّ (عليه السلام):
إِيَّاكَ وَالْأَذَاعَةَ وَطَلَبَ الرَّأْسَةَ، فَإِنَّهُمَا يَدْعُوَانِ إِلَى الْهَلَكَةِ.

حضرت امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمود: مواظب باش از این که بخواهی شایعه و سخن پراکنی نمایی و یا این که بخواهی دنبال مقام و ریاست باشی و تشنه آن گردی، چون هر دوی آن ها انسان را هلاک خواهد نمود. (بحار الأنوار: ج ۵۰، ص ۲۹۶، ضمن ح ۷۰).

اثرات منفی یا پیامدهای شایعه عبارتند از:

الف) جنگ روانی و اضطراب و نگرانی یکی از میوه های تلخ شایعه در جامعه است.

ب) تشدید کینه ها، خصومت ها و تفرقه و تضاد در میان افراد.

ج) اوج گیری رذایل اخلاقی از جمله: اخلاق ناروای غیبت، دروغ، افتراء و....

د) روحیه بدخواهی و تقویت روحیه انتقام جوئی.

ه) حریم شکنی و نادیده گرفتن حرمت افراد و زیرپا رفتن بسیاری از مؤلفه ها و قوانین اخلاقی و اجتماعی.

و) به مخاطره افتادن انتظام اجتماعی.

ط) تضعیف روحیه دگر دوستی، فداکاری و مؤلفه های اتحاد، یگانگی و حس اخوت.

مرحله دوم حیات شایعه: انتشار شایعه تابع قانون خاصی است. بر طبق این قانون رواج شایعه مساوی، اهمیت موضوع ضربدر ابهام. یعنی هر قدر اهمیت موضوع برای خواننده یا شنونده بیشتر باشد و ابهامات بیشتری پیرامون موضوع وجود داشته باشد، شانس حیات و رواج شایعه بیشتر است.

مرحله سوم مرگ شایعه: این مرحله پایان عمر شایعه و سرانجام مراحل تولد و انتشار آن است. در بین شایعات مواردی وجود دارند که به مدت یک یا چند ساعت و یا چند روز دوام می یابند و شایعاتی نیز وجود دارند که سال ها و حتی قرن ها ادامه می یابند مثل شایعه به صلیب کشیدن حضرت عیسی (ع).

برخی شایعات را «غوص کننده» می نامند، چون برای مدتی پنهان می شوند، ولی چنانچه شرایط مهیا شود، مجدداً زنده می شوند و انتشار می یابند.

مرگ طبیعی شایعه وقتی است که یکی از دو عنصر «ابهام» یا «اهمیت» که در قانون شایعه ذکر شد، از بین برود.

ابهام وقتی مرتفع می شود که اطلاع رسانی صحیح انجام شود و رد به رسانه های گروهی و مسئولان خود اعتماد کامل داشته باشند.

برخی از شایعات ساده و کم اهمیت نیز باید از سوی مسئولان نادیده انگاشته شوند، چرا که «الباطل» يموت بترک ذکرک» یعنی مرگ باطل به ترک ذکر آن است.

بنابراین راه های مقابله با شایعه را می توان چنین دسته بندی کرد:

پیشگیری: قبل از شیوع هر شایعه ای باید خطرات و پیامد های شایعه را برای مردم تشریح کرد. شایعه وبای خطرناکی است که به شدت و سرعت از یکی به دیگری منقل می شود. و افراد، گروه ها، جوامع و حتی کشور های مختلف را تحت تاثیر شگرف خود قرار می دهد. در این زمینه در آیات و احداث متعدد هم نسبت به انجام غیبت، داشتن سوء ظن و پرگوئی هشدار داده شده است. در خطبه ۷۸ نهج البلاغه می خوانیم: «فدع ما لا تعرف فان شرار الناس طائرون اليك باقاويل السوء» از نقل مطالبی که درباره آن اطلاع کافی نداری پرهیز کن، زیرا اشرار، مطالب بی اساس یعنی شایعات را علیه من به گوش شما می رسانند. پس در جامعه اسلامی مردم باید به دنبال حرف و مطلب مستند و موثق باشند. و روزنامه ها نیز از درج اخبار بدون منبع و به نقل از «محافل خبری» یا «افراد مطلع» باید خوداری نمایند تا جامعه از خطر شایعه مصون ماند.

درمان: چنانچه شایعه ای فراگیر شد، باید اقدامات ذیل به عمل آید:

۱- شناسایی منابع و افراد شایع ساز.

۲- بی اعتبار کردن منبع و کشف هویت آنان برای مردم

۳- دادن اطلاعات صحیح به مردمی که تحت تاثیر شایعه قرار گرفته اند (جامعه هدف)

۴- نادیده گرفتن شایعات ضعیف و پاسخ غیر مستقیم به آن.
پاسخ شایعه با شایعه (که در جنگ های روانی علیه دشمن به کار بسته می شود)